

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İç hukuk sistemimize 1993 yılında dâhil edilen çevresel etki değerlendirmesi ile ilgili mevzuatın günümüze kadar yapılan değişiklikler ile geriye gittiği görülmektedir. Sorunlar ve ihtiyaçlar göz önünde bulundurulduğunda dört ana konuda mevzuatta ve uygulamada iyileştirme ihtiyacı ortaya çıkmaktadır: Katılım, süreler, izleme/denetleme ve kapsam.

Katılım: ÇED Yönetmeliği her ne kadar sürecin başında halkın katılımını başlatsa da, uygulamalarda ÇED süreçlerine halkın katılımı sadece bilgilendirme ve görüş verme ile sınırlandırılmıştır. Ayrıca, Çevresel Konularda Bilgiye Erişim, Karar Verme Sürecine Toplumsal Katılım ve Adalete Erişim Sözleşmesi'nin (Aarhus Sözleşmesi) henüz Türkiye tarafından imzalanmamış olması da katılımı ile ilgili mevzuat açısından önemli bir eksikliktir.

Süreler: ÇED aşamalarına yönelik sürelerle ilgili mevzuattaki düzenlemeler de bu sürelerin kısaltılmasına yöneliktir. Bu durum, yatırımcı firmalar açısından olumlu gibi gözükse de sürecin sağlıklı bir şekilde işlenmesini engellendiğinden, sonuçta tüm tarafların aleyhinedir. Sürelerin kısaltılması, Bakanlık tarafından ÇED başvurularının, ÇED raporlarının incelenmesini güçleştirdiği gibi, halk tarafından da hem görüş verme aşamasında hem de dava süreçlerinin başlatılmasında projenin ve bölgenin özelliklerinin gerektirdiği şekilde doğru ve eksiksiz incelenmesini güçleştirmektedir.

İzleme ve denetleme: Her ne kadar, Çevresel Etki Değerlendirme Yönetmeliği'nin kapsam maddesinde; "Çevresel Etki Değerlendirmesi kapsamına giren projelerin inşaat, işletme ve işletme sonrası izlenmesi ve denetlenmesi" yer alsa da izleme ve denetlemenin yapılışı ile ilgili düzenlemeler yetersizdir. Yönetmelik Ek-3'te yer alan ÇED genel formatında da izleme planı inşaat dönemi ile sınırlandırılmıştır.

Kapsam: Kapsam konusu, ÇED süreçlerinin uygulanacağı projelerin belirlenmesi ve ÇED'in içereceği konuların belirlenmesi olmak üzere iki alt başlıkta ele alınabilir. Hangi projelerin ÇED kapsamında olduğu ve hangi projelere seçme eleme kriterlerinin uygulanacağı ÇED Yönetmeliği'nin Ek-1 ve Ek-2 listelerine göre belirlenmektedir. Son dönemde bu listelerde yapılan değişiklikler ile ÇED kapsamının daraltıldığı görülmektedir. Bu daraltma, Ek-1 listesindeki bazı projelerin kapasitelerinin alt sınırlarının yükseltilmesi, toplu konut veya golf alanları gibi projelerin Ek-1'den Ek-2'ye alınması ve Ek-2 listesindeki bazı projelerin de alt sınırlarının yükseltilmesi şeklinde yapılmıştır. Bu değişiklikler, önemli çevresel etkileri olabilecek birçok projeyi ÇED süreçleri dışında bırakmaktadır.

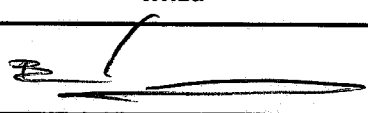
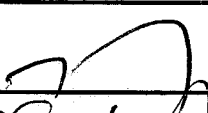
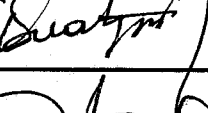
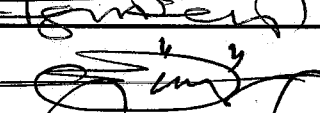
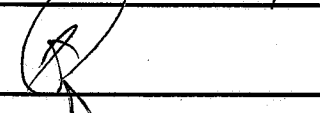
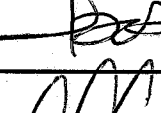
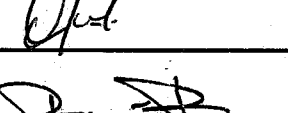
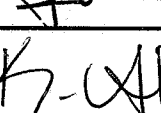
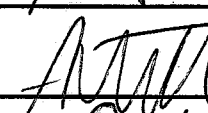
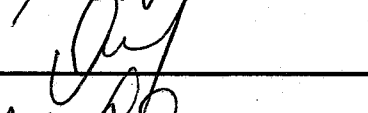
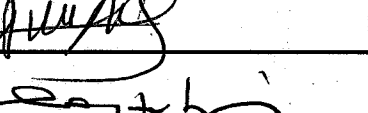
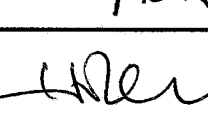
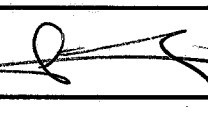
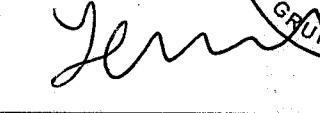
ÇED'in içereceği konularla ilgili olarak; öncelikle projelerin kümülatif etkilerinin değerlendirilmesi gerekmektedir. Alternatiflerin değerlendirilmemesi de ÇED'in önemli eksiklerinden biridir. Alternatiflerin değerlendirilmesi genelde sadece projenin gerekliliğini ön plana çıkartacak şekilde yapılmakta ve ÇED kapsamında projenin yapılmamasının da bir alternatif olduğu göz ardı edilmektedir. ÇED sürecinin önemli bir diğer eksiği de projelerin sağlık etkilerinin değerlendirilmemesidir.

ÇED süreçlerinin, yatırımcı firma tarafından finanse edilen kuruluşlarca yürütülmesi bu sürecin ticari bir faaliyete dönüşmesine ve sadece yerine getirilmesi gereken bir prosedür olarak görülmesine neden olmaktadır. Bu durum, ÇED süreçlerinde üstün kamu yararının esas alınması yerine ekonomik çıkarların ön plana çıkabilmesine ve sürecin sağlıklı işleyememesine neden olmaktadır.

Bu bağlamda konunun derinlemesine irdelenmesi, sorunların tespit edilmesi, Çevresel Etki Değerlendirmesi için yapılacak çalışmaların belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci maddesi ve TBMM içtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri gereğince bir araştırma komisyonu kurularak konunun tüm boyutlarıyla araştırılmasını arz ederiz.

882. Sayılı Meclis Araştırma Önergelerinin İmza Çizelgesi

	Adı Soyadı	Seçim Bölgesi	İmza
2	Ölçüm Bulbul	Angora	
3	Hamit Öner Aygün	Fethiye	
4	Snat ÖRCAN	Muğla	
5	Ayhan Barut	Adana	
6	Karim Arslan	Denizli	
7	Özcan Özcal	Yalova	
8	Füsun Özyürek	Bursa	
9	Yüksel Mansur Kiling	İstanbul	
10	Orhan Sömer	Adana	
11	Burhanettin Zeki	Adana	
12	Ahmet KAYA	Trabzon	
13	Alper Antmen	Merzifon	
14	CENGİZ GÖRGEL	MERZİFON	
15	AZİZ AYDINLIK	SURFA	
16	Enar Aytekin	Balıkesir	
17	Hoson BACIR	Kastamonu	
18	Haydar AKAR	Kocaeli	
19	Ömer Fethi Gıner	Alanya	
20	Ahmet ÖNAL	Kırıkkale	
21	Nezdi Gonderler	Kırıkkale	
22	Ueli Aytekin	Malatya	
23	Yunus Emre	117	

